

- a magyarországi szlovák kultúra helyzete 1945-től.

Az előadásokat a tudományterület és a szakterület kiváló képviselői, országosan elismert előadók és a főiskola oktatói tartják. Számos előadást konzultáció követ. A Nyári Akadémia Igazgatósága a tagozatok számára fakultatív programokat, kirándulásokat szervez. A kollégák a több napos együttléteket - az előző évek gyakorlatának megfelelően - felhasználhatják aktuális oktatási-nevelési problémák megbeszélése, kölcsönös tapasztalatcserére.

A XI. Nyári Akadémia időpontja: 1981. június 29.-július 4.

Helye: a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola.

A jelentkezés lehetőségeiről a Nyári Akadémia Igazgatósága ad felvilágosítást (címe: Nyári Akadémia Igazgatósága, Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, Április 4. útja 6. 6701. Pf.: 396).

Minden érdeklődőt szeretettel vár a Nyári Akadémia Igazgatósága.

Dr. Sipos Sándorné

DR. KONCZ JÁNOS

Szeged

Az oktatásügy és a pedagógusok munkája Franciaországban

A közelmúltban néhány hetes tanulmányút keretében módom nyílt a francia oktatásügy tanulmányozására. A programot a francia külügyminisztérium gondosan előkészítette és segítette. Jelentős segítséget kaptam a párizsi külképviseleti szerveinktől. Iskolákat látogattam meg, találkoztam minisztériumi és szakszervezeti vezetőkkel.

E helyen a téma irodalma és személyes tapasztalataim alapján próbálom felvillantani az oktatásügy és a pedagógusok munkáját.

A francia oktatásügy 1945-től napjainkig

A kommunista párt 1943-ban az Ellenállási Mozgalom Nemzeti Tanácsa elé terjesztette „A francia oktatási politika vázlatát” c. dokumentumot, amelyben döntő szerepe volt a Paul Langevin, majd a Henri Wallon vezette bizottságnak. Henri Wallon így indokolta a reform szükségességét, „arról van szó, hogy el kell tüntetni a szakadékot az elemi iskola, vagyis az egyszerű nép iskolája és a középiskola, vagyis a burzsoázia tradicionális iskolája között. Az egyik iskolának kimondottan gyakorlatias jellege van, a másik megnyitja az utat a kultúra széles birodalmába, előkészít a szabad foglalkozásokra és a vezető funkciókra... Most már nem az uralkodó és haszonélvező elitről van szó, hanem minden egyes ember méltóságáról, szakmai és társadalmi jelentőségéről... Mindenki számára ugyanolyan jogot olyan iskola biztosít, amely azt a célt tűzi maga elé, hogy minden olyan képességet, ami a gyermekben szunnyad, felfedjen és kifejlesszen.”

A bizottság konkrét javaslatai a következők voltak:

1. A tankötelezettséget fel kell emelni 18 éves korig.

2. A kötelező oktatásnak legyen három ciklusa:

a) elemi ciklus 6-11 éves korig;

b) orientációs ciklus 11-15 éves korig;

c) befejező ciklus 15-18 éves korig.

Az orientációs ciklusban minden tanuló közös iskolában tanul kötelező és választható tárgyakat. Ennek a ciklusnak az a feladata, hogy részben tovább bővítse az elemi ismereteket, emellett módot adjon a tanároknak, hogy a tanulók hajlamait kipuhathatják, fejlesszék, és így előkészítsék a további tanulmányok helyes megválasztását.

A befejező ciklus a terv szerint három különböző szekciót tartalmaz:

a) praktikus szekció, amely szakmunkásképzést és szakmunkás-bizonyítványt ad;

b) szakmai szekció, amely valamilyen szakmában középkádereképzést és szakdiplomát ad;

c) teoretikus szekció, amely általános képzést nyújt és érettségiehez vezet. (A teoretikus szekcióra kétéves egyetemi előkészítő tanfolyam épül.)

3. A tanulás mindhárom ciklusban ingyenes. Az anyagilag rászoruló szülők gyermekei az első két ciklusban tanulmányi segélyben részesülnek, a befejező ciklusban ösztöndíjat kapnak.

4. Minden iskola az Oktatásügyi Minisztérium fennhatósága alá tartozik.

A hidegháború, a baloldali erők kiszorítása a kormányból nem kedvezett a demokratikus reformok elfogadtatásának. Bár a későbbi reformtervek figyelembe vették a Langevin-

Wallon-tervet, attól lényegesen elmaradtak. Az oktatás reformja 1959-ig várattott magára. Közben 1951-ben – ellenrétben a laikus hagyományokkal – megállapodás született az egyházi iskolák állami támogatásáról.

Jelenleg az összes iskolák 16 százaléka magán, illetve alapítványi iskolaként működik, ennek 90 százalékát a katolikus egyház tartja fenn. Az állami oktatás keretében nincs hitoktatás, kivéve ha a szülők ezt külön kéri (az elemi iskolai hitoktatás templomokban történik, a felső osztályoké fakultatív alapon az iskolákban, a szülők finanszírozásával). A magánoktatásnak két formája van: egy része nem kér állami támogatást, másik része állami támogatással működik. Az 1959-ben létrejött szerződés a magánoktatás állami támogatásáról úgy rendelkezik, hogy a nevelőket az állam fizeti, és biztosítja az iskolák működésének feltételeit. Különség elsősorban a hitoktatás területén van. A privát iskola nem ad hivatalos bizonyítványt. Minden végzettséget az állam dokumentál. Az iskolák vizsgabizottságaiban részt vesznek az állam és az egyház képviselői, de a követelmények az állami iskolák követelményei szerint alakulnak. Ezekben az iskolákban is ingyenes az oktatás, a taneszközök egy részét a szülők fizetik, más részét az elemi iskolákban a községek. Roland Leroy egyik 1971-es parlamenti beszédében a magánoktatással kapcsolatban a következőket fejti ki a FKP álláspontját, bírálva a gaulle-ista kormánypart programját: „Vajon nem furcsa és botránys dolog-e, hogy Önök, a többség képviselői, a magánoktatás állítólagos szükségességének igazolása végett az állami oktatást bírálják, melynek sorsa és értéke lényegileg az állam erőfeszítéseitől függ?”

Csak hogy azt a megállapítást, amely szerint a magánoktatás a maga egészében jobban garantálja a jó munkát, a kultúrát, a sikert, szétzúzza a mérhető adatok vizsgálatát. Az 1967–1968-ra vonatkozó, rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint a magánoktatásban az elemi iskolákban dolgozó tanítók 62 százalékának nincs érettségije. Az arány még magasabb a tanítónők körében, akik az összlétszám 86 százalékát alkotják. Mellékesen megjegyezve, érthető, miért viszolyognak a magánkézben levő elemi iskolák attól, hogy társulási szerződéseket kössenek; ezek ugyanis olyan oktatói személyzetet feltételeznek, amely az állami oktatásával egyenértékű tananyagot tud tanítani.

Ami a középfokú – klasszikus és modern – magánoktatást illeti, mintegy 60 százalékban foglalkoztat tanári diplomával nem rendelkező oktatókat. Ha vannak is kiváló intézmények, a kiváltságosak számára, az csak a kivétel, nem a szabály.

A többség padsoraiban az állítják, hogy minden tárgyatlan, mert a világi oktatás kérdése túlhaladott vita. Azok az oktatók, szülők,

gimnazisták, akik tegnap sztrájkkal tiltakoztak az önké tervezete ellen, válaszoltak erre az ellenvetésre. Franciaországban az iskola problémájának modern és realista megoldása nem a kettősség fenntartása, hanem a fokozatos államosítás, amely mindenkinek az érdekeit és törekvéseit tiszteletben tartja.”

Az 1950-es évek demográfiai robbanása hatást gyakorolt a francia oktatásügyre is. Amíg 1935–38 között Franciaországban átlag 620 000 gyermek született évente, ez a szám 1949-re 820 000-re emelkedett, de volt olyan esztendő, mikor az egymilliót is meghaladta. Az iskolák zsúfoltsága nagymértékben megnőtt, tömegével alkalmaztak képesítés nélküli, nem ritkán érettségi nélküli pedagógusokat. Bevezették a kétműszakos oktatást, lakóépületeket, folyosókat alakítottak tanteremmé.

A hatvanas években nagy egyetemi központokat építettek ki. Amíg 1955-ben az egyetemek fele Párizsban volt, tíz év múlva már csak negyedrésze.

1959 januárjában új reform lépett életbe. Eszerint az iskolák ötélezettség 10 évre – 16 éves korig – emelkedett. A tanítás heti 5 napon délelőtt és délután folyik. Jelenleg a szerdai nap egységesen szabadnap, szombat délután rendezik a különböző versenyeket. Az osztályozás 20 jegyű.

Az utóbbi évtizedekben jelentősen megnövekedett az oktatásra fordított anyagi támogatás. 1959-ben 6 milliárd frank volt az oktatás költségvetése, 1974-ben már 40 milliárd. A 25 év során a nemzeti jövedelemből az oktatásra fordított arány 2,2 százalékról 3,1 százalékra, a költségvetésből az oktatásra fordított arány 11 százalékról 18 százalékra nőtt. Az egy tanulóra eső költségek 1952 és 1967 között így alakultak.

	1952-ban	1967-ben	0/0-os
	frank		növekedés
Elemi isk.	398	774	94,5
Középisik	1278	2121	66,0
Főisk.	1547	4481	189,7

A francia oktatásügy irányítása az Oktatási Minisztérium által történik. Egy osztály létszáma átlag 25–30 fő, a kötelezett tanulónapok száma 180, összesen 1080 órában.

A közoktatás mai szervezeti felépítése

A tankötelezettség 6–16 életévig tart. Három szakasza van:

- elemi szakasz (5 év);
- megfigyelési szakasz (2 év);
- befejező szakasz (2 év).

Elemi szakasz:

– óvoda (2–6 éves kor) – az 5 éves korú gyermekek 90 százaléka jár óvodába;

– elemi iskola:

- előkészítő osztály (1 év);
- elemi osztály (2 év);
- középső osztály (2 év).

Megfigyelési szakasz:

Nem önálló iskolatípus. A megismerés 5. osztálya után két év, és trimeszterekből áll. Az első év első harmada az elemi készségek megszilárdítását szolgálja. Ezután klasszikus és modern tagozat következik. A gyermek munkáját folyamatosan értékelik, majd a 2. év végén állástfoglalnak a további tanulásról, amely lehet:

– középiskola hosszú szakasza – egyetemi előképzés;

– középiskola rövid szakasza – szakképzés;

– kötelező oktatás 2 éves befejező szakasza – szakmai előkészítés (mezőgazdaság, háztartás stb.).

Befejező szakasz:

– tanoncképzés;

– műszaki líceumok;

– klasszikus és modern líceumok;

– filozófiai év.

Összegezve a középiskolai felépítést, annak szerkezetét a következő képlet mutatja:

5 év elemi iskola – alapépítmény,

2 év megfigyelési szakasz – kiegészítés,

2 év középiskolai I. ciklus,

2 év középiskolai II. ciklus – felépítmény,

1 év filozófiai – befejező – év.

A bonyolult iskolarendszer nagy mértékben szelektáló. A legjobb tanulók a szakmai képzésre készülnek fel, de jelentős – mintegy 15–20 százalék – azoknak a száma, akik 1–2 éves tanulást után ipari tanulók, inasok, vagy segéd munkások lesznek. A tanulók mintegy 20–25 százaléka szakmunkás bizonyítványt szerez, és kezdő keresete egy tanítónő kezdő kereseténél felel meg: 2500–3000 frank. A tanulók mintegy 40–50 százaléka gimnáziumban és technikumban tanul, ahonnan egyetemre, illetve elméletigényes műszaki pályákra lehet menni.

A pedagógusképzés

Az elemi iskolai tanítók képzése úgy épül fel, hogy a középiskola alsó szakasza + 3 év képzés + 2 éves pedagógiai-pszichológiai stúdium. Az óvodákban is tanítók tanítanak, közülük minden negyedik férfi. Összességében a pedagógusok 65 százaléka nő. Nagy részüket érettségi után alkalmazzák, és az oktató munka mellett kétéves pedagógiai iskolában szerzik képesítést. Törekednek a képesítés nélküliek számát visszaszorítani. A kétéves pedagógiai képzés befejező három hónapjában a jelöltek gyakorlati tanítást folytatnak, az idő alatt a szaktanár továbbképzésen vesz részt.

A középiskola alsó tagozatán az oktatók tulajdonképpen tanítói végzettséggel, és az erre épülő 1–2 éves kiegészítő képzéssel tanítanak. A felső tagozatos oktatók képzési rendje: érettségi plusz négy év egyetem vagy tanárképző főiskola, plusz két év pedagógiai képzés. Az egyetemi hallgatók nem kapnak pedagógiai felkészítést, hanem az egyetem elvégzése után továbbképzés keretében végzik neveléstudományi

tanulmányait. Az egyetemeken történik a tanárképző intézetek tanárainak képzése is. Az egyetem befejezése után kétéves továbbképzésen lehet pedagógiai és pszichológiai ismereteket elsajátítani. Az egyetem pedagógiai programjában jelentős szerepet kap az összehasonlító pedagógia, köztük a magyar oktatásügyről is igyekeznek képet adni. A Sorbonne-on hét pedagógiai tanszék működik, Franciaországban ezen kívül még öt. A képzésben az előadás és a szeminárium aránya 50–50 százalék.

A francia oktatásügy is épít a televízió lehetőségeire. A francia iskolatelevíziós hálózat mintegy 5200 fővel dolgozik. Heti 12–14 órás műsort adnak diákoknak, emellett az iskolák számára diapozitívokat, rádió-víziókat, rövidfilmeket készítenek, évente mintegy 6–800 fajtát. Tapasztalataik szerint az elemi iskolák 40 százaléka veszi igénybe az iskolatelevízió szolgáltatásait, középiskolákban kevesebben. Az iskolatelevízió külön műsort ad a pedagógusok továbbképzése céljából. Ugyancsak külön iskolatelevíziós adás szolgálja a felnőttoktatást. Tapasztalataik szerint mind többen – eddig közel kétszázévezren – tesznek vizsgát a televíziós oktatás eredményeként. Emellett a televíziós adások szabás-varrás tanfolyamokat és más technikai ismeretnyújtó formákat is működtetnek.

A francia oktatásügy egy-egy problémájának értékeléséhez idézünk néhány – szóban elhangzott véleményt:

Az oktatási minisztériumban elmondták, hogy a francia felsőoktatásban igyekeznek egységesíteni a pedagógusképzést. Foglalkoznak a pedagógusok anyagi, szociális helyzetének javításával. A francia oktatásügy éves költségvetése 1978-ban 70 milliárd frank, 1979-ben a tervezett 90 milliárd frank volt. A költségek 85 százalékát a tanárok fizetésére, 15 százalékát az iskolák fenntartására fordítják. Tervezik az iskolai órák számának növelését, az éves kötelező tanítási napok száma egyébként 155, ezt 170–180-ra tervezik emelni. A tanítók kötelező óraszámja 25, a gimnáziumi tanároké 15–24.

A pedagógusok képzése differenciált. A tanítójelöltek a 95 megyei képzőintézetben tanulnak, és minden megye annyi hallgatót vesz fel az intézetbe, amennyi tanítóra szüksége van. Most a demográfiai növekedés miatt emelkedik a tanítóképzésben részt vevők száma. A pedagógiai képzést a jelenlegi két év helyett három évben tervezik megállapítani. A franciaországi tanárhiányt a tankötelezettségi korhatár 1969-ben történt megemlése következményeként ítélik meg. A pedagóguspálya iránt növekszik az érdeklődés: 1978-ban 5 ezer helyre 6 ezer jelentkező volt. A minisztérium is látja, hogy az egyetemet végzettek pedagógiai felkészültsége nagyon hiányos.

Az országban több *pedagógus szakszervezet* működik. Franciaország nagy múltú szakszervezeti mozgalmában a nevelők is aktívan vesz-

nek részt. A 700 ezer pedagógus mintegy 80 százaléka tagja a szakszervezeteknek.

Az oktatási törvény szerint minden ezer gyermekre egy nevelési tanácsadót kell alkalmazni – ma a legtöbb helyen ez hiányzik. Ugyancsak fontosnak tartja, hogy minden iskolában legyen iskolaorvos, védőnő és ápolónő. A tanulók jelentős része osztályismétlő, sokan szakképzettség nélkül kerülnek ki az iskolából. Alig csökkennek az esélykülönbségek a tanulók életútjában.

A 350 ezer tanító között mintegy 50 ezer a képesítés nélküli. A tanítók 75 százaléka nő, a szakiskolákban 60 százalék, a technikai tárgyaknál 15 százalék. A képesítés nélküli tanítók érettségi után egy évig vesznek részt pedagógiai felkészítésben, összesen 26 órában. A pedagógusok nyugdíjkorhatára 60 év, de 65 éves korukig taníthatnak. A tanítók 55 éves korban mehetnek nyugdíjba.

A téma irodalmából ismerjük a *Francia Kommunista Párt* véleményét is. Eszerint a francia tanulók jelentős többsége nem tudja megfelelő körülmények között befejezni a tanulmányait, sokan írni, olvasni sem tanulnak meg időben. Különösen nehéz a tanulmányok folytatása.

A társadalmi egyenlőtlenségek súlyosan érintik a tanulókat. A bukások aránya 15–20 százalék, az osztályt ismétlő gyermekek 80 százaléka munkásgyermek. Az iskolák jelentős részében van pedagógushiány, magas az osztálylétszám, s általában csökkenik a tanulmányi segítyeket. A párt elégedetlen a pedagógusképzés minőségével. Az elemi iskolák számára történő jelenleg kétéves pedagógusképzés helyett öt éves képzést javasolnak. Bírálják az oktatásügyet az oktatási épületek alkalmatlansága miatt is.

Az oktatásügy tartalmát tekintve a szakképzés egyik alapvető problémájának a túlzott szakosítást tartják. A pedagógusok helyzetét súlyosnak minősítik, különösen a fiatal tanítónők helyzete hátrányos.

Franciaországban jelenleg 100 ezer felsőfokú diplomával rendelkező munkanélküli van. A pedagógusok anyagi helyzetét tekintve eléggé elmaradottak a többi diplomás csoportokhoz viszonyítva. Kezdő tanítói fizetés 3000 frank körül van.

Az 1978–81 közötti 5 éves tervben mintegy 3,5 millió gyermek végez. Ennek mintegy 5,2 százaléka továbbtanul felsőfokon, 17,2 százaléka technikus minősítést szerez, 34,1 százaléka rövid képzési idejű szakmunkás-képzésben vesz részt, és 43,6 százaléka a kötelező oktatás után szakképesítés nélkül kerül a munkahelyekre. Az egyetemi hallgatók 60 százaléka időlegesen, vagy állandó jelleggel valahol dolgozik. A hallgatók 50 százaléka diploma nélkül hagyja el az egyetemet, ugyanakkor hiány van orvosok, építészek, tanárok, mérnökök körében.

A Francia Kommunista Párt a politika és a kultúra részeként foglalkozik az oktatásügygel. Ezt mutatja a Központi Bizottság egyik – Argentéuilban elfogadott – határozata: „Az oktatási reformok szerves kiegészítője a kultúra terjesztését szolgáló politika. E politika időt és megélhető eszközöket követel az egész lakosság számára. Feltételezi, hogy kulturális intézmények létesüljenek az ország egész területén, és kiképezzék azokat a szakképzett személyeket, akik nélkül nem lehetséges a nemzeti örökség értékesítése és a kulturális élet elevensége.

Ez a politika magában foglalja a rádió és a televízió demokratikus szervezését, hogy biztosítva legyen a tájékoztatás objektivitása, és ezek az intézmények betölthessék az őket megillető kulturális szerepet.

Minden valódi oktatási reform feltételezi a nézetek világosságát a kultúra vonatkozásában. Feltételezi, hogy a művészeket és az írókat, a tudósokat és a gyakorlat embereit, a technikusokat és a mérnököket, valamint az oktatókat egyszerre tekintsük a kultúra hordozóinak és alkotóinak.”

A Francia Kommunista Párt 1979-es XXIII. kongresszusának követeléseit között ezt olvashatjuk: „Harcolunk a valóban mindenki számára elérhető korszerű oktatásért, az oktatás színvonalának emeléséért és a tanári pálya tekintélyének növeléséért, harcolunk azért, hogy minél többen jussanak hozzá a kultúrához és az alkotáshoz.”

Néhány hetes tanulmányút során természetesen nincs mód elemzett mérlegkészítésre a nagy múltú és ma is változó, fejlődő francia oktatásügyről. Célunk e helyen is csupán néhány mozaikkal hozzájárulni a francia oktatásról, a pedagógusok helyzetéről az irodalomból vagy személyes tapasztalatokból kialakult képhez.

IRODALOM

1. A Francia Kommunista Párt XXIII. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó, 1979.
2. Baracs Dénes: Iskolareform Franciaországban. Köznevelés, XXXIV. évf., 2. sz., 10. old.
3. Halász Gábor: A francia alap- és középfokú oktatás reformja. Magyar Pedagógia, 1977/1. 105–108. old.
4. Dr. Hegedűs Lászlóné: Pedagógusképzés Franciaországban. Pedagógusképzés az európai szocialista országokban és néhány fejlett tőkés országban. Felsőoktatási pedagógiai tanulmányok, Budapest, 1972. 235–258. old.
5. Jóború Magda: A kapitalista országok közoktatásügye 1918-tól napjainkig. Tankönyvkiadó, 1964. 30–42. old.
6. Dr. Koczka János: Összehasonlító pedagógia. Kézirat. Tankönyvkiadó, Bp., 1978. 124–144. old.
7. Leroy, Roland: A kultúra napjainkban, Kossuth Könyvkiadó, 1973.

8. Marchais, Georges: Demokratikus kihívás, Kossuth Könyvkiadó, 1974.

9. Ministère de l'Éducation Secrétariat d'état aux universités. Service des études informatiques et statistiques Tableaux des enseignements et de la formation. Édition 1977. Service central des statistiques et sondages.

10. Pedagógiai Lexikon, I. köt. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976. 499. old.

11. Turcsenko, Vlagyimir: A tudományos-technikai forradalom és az oktatás forradalma. Kossuth Könyvkiadó, 1975.

PEDAGÓGIAI LÁTÓKÖR

Szerkesztette:

Balázs Mihály és Karlovitz János

Az elmúlt években jelentősen megnőtt a pedagógiai publikációk száma, mint ezt a szakbibliográfiák adatai tanúsítják. A *Belföldi pedagógiai információk* c. kiadványt lapozgatva kiderül, hogy egy évtized alatt megkétszereződött a magyar nyelvű pedagógiai publikációs anyag, ma már évente 5-6 ezer cikk, tanulmány, kötet jelenik meg. Ezzel az egyre növekvő pedagógiai szakirodalmi anyaggal kapcsolatban egyre erősebben jelentkezett a tájékozódni kívánó pedagógusok, pedagógusjelöltek részéről az igény, hogy orientáló pedagógiai tájékoztató kiadvány jelenjen meg, hogy időnként átfogó tájékoztatást kapjanak a pedagógiai szakirodalomról. A különböző pedagógiai folyóiratokban és napi-, hetilapokban megjelenő ismertetések bírálatok a megjelenő kötetekről, önálló művekről csak részben elégitették ki a fenti igényt, éppúgy, mint a már eddig is megjelent referáló, tallózó kiadványok. Valóban igaz, hogy a szolnokiak értékes kezdeményezése, a vezetők pedagógiai tevékenységét segítő *Rövid úton* c. kiadvány elég gyér olvasóközönnyel számolhatott, mely vállalt feladatának megfelelően egy meghatározott problémakört gondozott és gondoz. A népszerű általános tallózó havi folyóiratunk a *Látóbatár* a teljes magyar kulturális életet figyeli, próbálja áttekinteni, s ebből a feladatából következően csak részben tud eligazítani a szűkebb területen, a pedagógiában, az egyes tematikus számai ellenére. Sajátos új színfolt pedagógiai kiadványaink között a *Köznevelésünk évkönyve* című rendszeresen megjelenő mű, melyet a Magyar Pedagógiai Társaság kezdeményezésére a Tankönyvkiadó gondoz. Fő törekvése átfogó képet adni a hazai közoktatásügy éves fejlődéséről, az oktatásügyi szervek és mozgalmak működéséről és statisztikai anyagok közvetítésével az elért eredményekről. Ezek mellett a kétségtelenül értékes kezdeményezések mellett mint hiányt pótló kiadványt lehet üdvözölni a Tankönyvkiadó által megjelentetett *Pedagógiai látókört*.

Szerencsésen találkozott össze születésében a gyakorló pedagógusok tájékozódási igénye és a Tankönyvkiadó népszerű könyvsorozatának, a *pedagógia időszzerű kérdéseinek* megújítására irányuló törekvés. Az új kiadványt szakszerkesztők és társadalmi szerkesztő bizottság gondozzák, akiknek céljait, törekvéseit tömören megfogalmazza az Előszó. Egészében egyet lehet érteni a kifejtettekkel, a lényeges kérdésekben nem lehet vita közöttünk és a szerkesztők között. Inkább csak első olvasáskor felmerülő gondolatként említhetjük a következőket. Nem tudjuk, hogy milyen tapasztalati alapon sorolják a szerkesztők a pedagógusok minden rétegéhez szóló általános pedagógiai folyóiratnak a *Gyermekünket*, a *Hazaifjúság-Honvédelmet* vagy akár a *Gyermek- és Ifjúságvédelmet*, vagy vitatják a *Módszertani Közlemények* hovatartozását a kétségtelenül egyértelmű dicsőítéssel együtt. Persze mi itt nemcsak a szerkesztők törekvései felől, a jelzett lapok tartalmát végiggondolva vetjük fel a kérdést, hanem a terjesztés, az olvasottság oldaláról, vajon tényleg olvassák-e a fenti folyóiratokat a pedagógusok minden iskolatípusban, mint a *Köznevelést*.

A Pedagógiai látókör 1977-78 c. kötet több mint 100 pedagógiai és nem pedagógiai folyóiratot, lapot tekintett át és adott belőle információs anyagot, hol másodközlés, hol részletek kiemelése révén, valamint témabibliográfiák közlésével. Négy nagy témakör feldolgozását adja a kötet, melyek közül nemcsak ma, de holnap is aktuális marad az *Iskola a változó világban* című problémakör.

Egész közoktatásunk fejlesztését hosszú időre megszüntette a párt 1972-es oktatáspolitikai határozata, amelynek megvalósítására tett eddigi lépéseinket elemzi Gosztynyi János írása, mely címével már irányt mutat a fejlesztő munkában, az igények és a realitások állandó összehangolását mint alapvető tendenciát fejt ki, körülhatárolva az iskola lehetőségeit e munkában. A kampányként felfogott korszerűsítési szemlélet ellen szóló másik cikk a folyamatos korszerűsítés szükséges voltát indokolja meg. A mai és holnapi fejlesztés nem lehet megfelelően hatékony, ha nem épül rá hazai nevelésünk nagy hagyományaira, a ma és a tegnapi valóságára. A hazai kollégiumi és általánosban a közösségi nevelési fejlesztéséhez adhat értékes ösztönzést Pataki Ferenc A valóság pedagógiájáról írt szép tanulmánya. Iskoláink egyik akutnak látszó problémáját, a fegyelemre nevelést dolgozza fel Kerékgyártó Imre, s kimutatja, hogy iskoláinkban a nevelés eszköze és eredménye a fegyelem, hogy a társadalomban élő felnőtt egész életmódját, magatartását megalkozzuk - jól, rosszul - az iskolában. De ehhez az szükséges, hogy e méltatlanul száműzött fogalom visszakapja a rangját az iskolában, a nevelésben. Az új, az 1978-as tanterv bevezetésének alapvető tényezőiről, a tankönyvekről szóló érdekes és elgondolkodtató írások